

MARMARA BÖLGESİNDE YETİŞTİRİLEN BAZI ÖNEMLİ KIRAZ ÇEŞİTLERİNİN MEYVE ÇATLAMASINA MUKAVEMETLERİ ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR

Hayati ÖLEZ (1), Serap BAĞDATLIOĞLU (2)

G İ R İ Ş

Kiraz çeşitlerinin meyve çatlamasına mukavemetleri, çeşit denemelerinde şimdiye kadar yeterince önem verilmemiş olan değerlendirme ölçülerinden biridir. Çatlamağa mukavemet önem bakımından kış soğuklarına karşı mukavemete eşit bir husustur. Çatlamış kirazların yola mukavemeti azalmakta ve çabuk bozularak pazar değerleri kaybolmaktadır.

MATERYAL VE METOD :

Bu çalışma, Yalova Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Merkezi Meyvecilik Seksiyonunda uygulanmakta olan kiraz çeşit deneme ve evalüasyonu projesinin bir parçası olarak ele alınmış ve merkezin koleksiyon bahçesinde mevcut verim çağındaki çeşitler üzerinde yapılmıştır.

Kiraz çeşitlerinin çatlamağa mukavemetlerini tâyin metodu Amerika Birleşik Devletlerinin Idaho Üniversitesinde geliştirilmiş ve sonuçların kıyaslanabilir olması bakımından standart hale getirilmiştir(2). Bu metodun ana prensibi meyvelerin su içine batırılmasıdır. Her çeşitte, meyveler tam ağaç olumuna geldikleri zaman tesadüfi olarak 100 kiraz alınmıştır. Ağaç olumu, kirazların çatlamağa en hassas olduğu zamandır. Gün içerisinde turgor değışmeleri çatlama üzerinde önemli derecede müessir olabildiğinden toplamalar sabahın erken saatlerinde yapılmış, meyvelerin mekanik ve patolojik zararlardan ve çatlaklardan âri olmasına dikkat edilmiştir. Lâboratuvara getirilen 100 meyveden sağlam 50 tanesi kavanozlar içerisinde takriben 20C'daki damıtık su içerisinde konulmuş; bunu takibeden on saat içerisinde iki saatlik aralıklarla kirazlar sudan çıkarılarak çatlamış olanlar sayılmış ve atılmış; iyi olanlar tekrar suya batırıl-

(1) Yalova - Meyvecilik Seksiyonu

(2) Yalova - Meyvecilik Seksiyonu

mıştır. Bir kirazın çatlamış kabul edilmesi için çatlak büyüklüğü dikkate alınmamış ve zorlukla görülebilen en ufak bir çatlak dahi hasıl olmuşsa meyve atılmıştır.

Çatlama endekslerinin hesaplanmasında kullanılan formül aşağıya çıkarılmıştır.

Cetvel 1. Karabodur kirazının çatlama endeksi.

Batırılan saatler	2	4	6	8	10
Çatlayan miktar (kümülatif değil)	11	12	11	6	6
Çarpma faktörü (sabit)	9	7	5	3	1
Çarpım kıymetleri	99	84	55	18	6

Genel çarpım kıymeti = 262

Mümkün olan maksimum kıymet = 450

262

Çatlama endeksi = $\frac{262}{450} \times 100 = \% 58.2$

SONUÇLAR VE TARTIŞMA :

Alınan sonuçlar cetvel 2'de gösterilmiştir. Çatlamağa karşı en mukavim çeşit % 7.7 ile Drona di Modena ve % 11.0 ile Lambert; en hassas çeşitler ise % 88.0 ile Bing ve % 92.0 ile Van çeşitleridir. Bir kiraz çeşidinin çatlama endeksine bakılarak iyi ve fevkalâde olarak nitelendirilmesi oldukça zor ve bir görüş meselesidir. Çeşitleri birbiri ile mukayese edebilmek için, bir standart alınması lâzımdır. Bing kirazı, % 70 — 90 arasında değişen çatlama endeksi ile çok hassas bir çeşit olup kıyaslamalarda standart olarak kullanılabilir (1, 2, 3).

Bugün iyi kiraz çeşitlerimizin bir çoğunun çatlamağa fazlaca hassas oluşu ve bu konuda mukavemetin geliştirilmesinin zorluğu dikkate alınarak devamlı surette Bing çeşidinin yarısından az bir endeks gösteren çeşit iyi; Bing'in dörtte birinden az olan ise fevkalâde olarak sınıflandırılır(2). Çatlama endeksleri ile, aynı çeşitlerin tabii şartlar altında bahçede çatlama durumları arasında yakın bir korrelâsyon bulunmuştur(2). Çatlamağa karşı hassasiyetin çeşitli ekolojilerde ve yıllar arasında büyük farklar göstereceği unutulmamalıdır. Toprak nemliliğindeki veya transpirasyona etki yapan hava şartlarındaki değişmelerin çatlama nisbeti üzerinde bir etkisi olmamakta, fakat doğrudan doğruya yağışların etkisi olmaktadır(1). Çatlama, kabuktaki lentiseller vasıtasile suyun meyveye

girmesi ve meyvenin şişmesi sonucunda meydana gelmektedir. Bu bakımdan, meyve büyüklüğüne kıyasla suyu koyu ve kabuğu ince olan çeşitler çatlamağa daha çok hassastır.

Cetvel 2. Bazı önemli kiraz çeşitlerinin çatlama endeksleri 1969.

Çeşitler	Çatlama endeksi %	Çatlamağa mukavemet durumu
Drona di Modena	7.7	Çok iyi
Lambert	11.0	«
Tabanlı	20.9	«
Bella di Pistoia	26.6	İyi
Napolyon	27	«
Hardy Giant	31.3	«
Dalbastı	56.6	Orta
Karabodur	58.2	«
Drona di Cesena	66.6	«
Yakacık	71.5	«
Bing	88.0	Fena
Van	92.0	«

SUMMARY

Fruit cracking of sweet cherry varieties is an important feature for the selection of varieties for commercial purposes. The calculation of cracking index of several varieties grown in the orchard of the Yalova Horticultural Research and Training Centre was found to be a good method in comparing the sweet cherry varieties on the degree of resistance to fruit cracking.

The varieties, Drona di Modena and Lambert have been found as highly resistance Bella di Pistoia and Hardy Giant were good; Dalbastı, Karabodur, Drona di Cesena and Yakacık were susceptible; Bing and Van varieties were highly susceptible to cracking.

LİTERATÜR KAYNAKLARI

- 1— Chandler, W.H., 1957. Decidious Orchards. Lea and Febiger., Philadelphia.
- 2— Verner, L., 1957. Procedure for Determining Resistance of Sweet Cherry Varieties to Fruit Cracking. Fruit Varieties and Horticultural Digest Vol. 12 No. 1.
- 3— Zielinski, Q.B., ve diğerleri., 1969. Sweet Cherries for Oregon. Agricultural Exp. Sta. Bull. 570.